

KJAK

Lyst og kritiskur mentannarjournalistikkur

Sunleif Rasmussen

Nú er nýggjur Kingvarpsstjóri loksins settur, og er valið, eftir minum tykki, sera heppið.

Eitt av tí, ið nýggi KVF-stjórin segði, er at kritiskur journalistikkur skal útbyggjast. Og her skal sigast, at eg eri ein teirra, ið taki heilt og fult undir við borðandi journalistikki. Men tað grundleggjandi við slíkum er at eitt mál SKAL lýsast frá fleiri síðum.

Og her hevur haltað alvorliga í tveimum innsløgum í mentannarsendingini Lyst.

Eitt var í síðstu viku um KODA-grunnin Føroyar, ið letur pening til tónleikatiltøk í Føroyum. Tað er nevndin í Felagnum Føroysk Tónaskøld, ið býtur peningin út.

Hin var eitt innslag fríggjakvøldið um nýggju Listafólkalønirnar hjá Mentannargrunninum.

Tað var tíðiligt at verturin, í báðum førum, royndi at varpa ljós á gegnistrupulleikar í einum lítlum samfelag sum Føroyum. Og tað er heilt í ordan. Men tað skein eisini ígjøgnum, at í fyrra førinum, varð roynt at insinuera, at nevndarlimirnir í Felagnum Føroysk Tónaskøld FFT, og serliga formaðurin Kristian Blak, sótu og deildi peningin til tiløk hjá hvørjum øðrum.

Kristian Blak dugdi tó væl at greiða frá mannagongdunum hesum viðvíkjandi. At

nevndarlimir viðgjördu als ikki sínar egnum umsøknir. Nevndararbeiði í FFT er ólønt, og tað er sera ringt at fáa fólk í nevndina um mann ikki kann søkja pening úr KODA-grunninum.

Sagt var í innslagnum at Kristian Blak hevði fingið nógvan stuðul til festivalin Summartónar. Summartónar er stovnað av FFT í 1992, fyri at føroysk tónaskøld skuldu fáa ein pall at virka á. Fyrst var bert “klassiski” tónleikurin umboðaður, men tá ið Tórshavnar Jazz, fólka og blues festivalur steðgaði, komu hesar sjangrur eisini við í Summartónar, ið framvegis er festivalurin hjá FFT. Tvs ein win-win støða hjá teimum skapandi tónlistafólkunum í Føroyum, ið verða spæld og fáa meira royalty fyri sínar konsertir, ið ger at føroyski

KODA-grunnurin eisini fær fleiri pengar. Men Kristian Blak fær ikki meira pening enn onnur, ið fáa tónleikin spældan á Summartónum, men hann er og hevur verið drívmeigin handan Summartónar og mong, mong onnur feløg.

Í hinari sendingini royndi verturin at fáa forkvinnuna í Mentannargrunninum MG, at definera hugtakið yrkislistafólk. Her kláraði forkvinnan eisini væl at svara fyri seg. Skal upplýsa at undirritaði var í faknevndini í tónleiki, og vóru vit, umboðini í faknevndini, á fundi við forkvinnuna í Mentannargrunninum fyri m.a. at fáa innlit í almennu gegnisleiðreglurnar.

Men eftir stendur at lýsingin av hesum báðum málum er sera einsíðug. Serliga innslagið um KODA-grunnin. Her kundi verturin komi inn á leiðreglur

um gegnisspurningin. Spurt KODA um tey hava leiðreglur hvussu hesin peningur skal býtast sambært gegnisspurninginum, og um KODA-grunnurin í Føroyum fylgir hesum leiðreglum. Men so var ikki, tíverri.

Verturin í Lyst plagar at nevna um hann hevur ein gegnistrupulleika í samband við evnini hann viðgerð. Men í førinum við KODA-grunn Føroyar gloymdi hann at nevna at orkestrið hjá honum hevur fingið 3000 kr í 2008 og 3000 kr í 2012.

Vónandi verður Lyst ein framtíðar mentannarsending við sama vertið, men vónandi fer sendingin at lýsa síni kritisku evnir meira breitt enn nevndu innsløgin bera brá av.

Sethúsaprísirnir hækka mest í stóru bygdunum

Sethúsaprísirnir eru nógv hægst í Havn, men seinastu árin hevur størsti prísvekstururin verið í størri bygdunum

Landsbankin

Prísurin á bústøðum veksur, tá eftirspurningurin er størri, enn nøgdin av bústøðum, ið eru til sølu. Hesin eftirspurningur er millum annað treytadur av tilflytingini av fólki. Hægstu sethúsaprísir eru í miðstaðarøkinum, ið eisini er økið, sum hevur havt munandi størstu tilflytingina gjøgnum árin.

Út við helmingurin av teimum, ið flyta til Føroya, leita sær til miðstaðarøkið. Sama gongdin er galdandi fyri flytingar innanlands, har umleið triðihvør íbúgvi, ið flytur millum bygdir og býir, velur at búseta seg í Tórshavn.

Nakað týðir tó á, at gongdin møguliga er um at venda. Høgu sethúsaprísirnir í miðstaðarøkinum og arbeiddi við at gera tunnill millum Eysturoy

og Streymoy, hava ivaleyst virkað til økta flyting út á bygdir nærhendis tunlinum, har tað framvegis er bíligari at seta búgv. Størsta prishækkingin á sethúsum hetta seinasta árið, hevur verið í teimum størri bygdunum.

Hvussu gongdin í sethúsaprísunum fer at vera frameftir, er treytað av ymsum øðrum viðurskiftum, umframt gongdini í tilflytingini, bæði úr útlandum og flytingini millum bygdir og býir í Føroyum. Eitt nú ávirkar mongdin av nýbygging og grundstykkir útboðið av bústøðum, meðan broytingar í demografi, inntøku, arbeiðsloysi, rentustøði, og búskapargongd ávirka eftirspurningin.

Líknandi gongd

Í árunum fram til fíggjarkreppuna, sum tók seg upp móti heysti 2008, gjördu set-

húsaprísirnir stór lop uppeftir. Bara í árunum frá 2004 til 2007 vaks miðalprísurin á einum sethúsum í høvuðsstaðnum meira enn 40 prosent, og í smærri bygdum meira enn 50 prosent. Síðani lækkaðu sethúsaprísirnir aftur millum 20 og 40 prosent.

At smærri bygdin – uttan tær í Sandoy og Suðuroy – hava havt størri vøkstur í sethúsaprísunum enn í Tórshavn áðrenn fíggjarkreppuna, kemst millum annað av, at smáar bygdir beint uttan fyri Tórshavn – til dømis Velbastað – telja við í hesum bólki, og toga tiskil miðalprísir fyri smærri bygdir munandi upp.

Seinastu fimm árin er gongdin rættiliga meinlík teirri, ið var galdandi undan fíggjarkreppuni. Frá 2013 til í dag hevur vøksturinn í sethúsaprísunum og íbúðum verið um-

Landsbankin heldur, at nýggi Eysturoyartunnlin skundar undir prísveksturinn á sethúsum uttanfyri høvuðsstaðarøkið

leið 35 prosent í Tórshavn og heili 50 prosent í nøkrum av størri bygdunum í meginøkinum. Utan iva ein avleiðing av útlitinum til ein skjótt komandi tunnill millum Skálafjørðin og Streymoyinna.

Í smærri bygdunum eru sethúsaprísirnir øktir við 17 prosentum, meðan gongdin í Sandoy og Suðuroy er tann

øvugta. Her eru sethúsaprísirnir síðani 2013 lækkaðir við 17 prosentum.

Burtursæð frá óvanliga stórum hækkingum í sethúsaprísunum fáu árin undan fíggjarkreppuni, er talan um eina meira javna og stöðuga hækking í prísunum frá 1994 fram til í dag.